

Thematisch Ambtsbericht Nigeria positie van vrouwen en minderjarigen

November 2008

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
afdeling Asiel- en Migratiezaken
Den Haag
070 348 5964

	Inhoudsopgave	Pagina
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en Volk	5
2.1.2	Staatsinrichting	5
3	Juridische context	7
3.1	Internationale verdragen en protocollen	7
3.2	Nationale wetgeving	8
3.3	<i>Sharia</i>	9
4	Vrouwen	11
4.1	Huiselijk geweld	11
4.2	Genitale verminking (FGM)	13
4.3	Gedwongen huwelijken van meisjes onder de 16	14
4.4	Opvangmogelijkheden	16
5	Alleenstaande minderjarigen	17
5.1	Opvangmogelijkheden voor alleenstaande minderjarigen	17
5.2	Opvang van alleenstaande minderjarigen die terugkeren uit Europa	18
6	Mensenhandel	20
6.1	Mensenhandel ten behoeve van de prostitutie in Europa	21
6.2	NAPTIP	24
6.3	Niet-gouvernementele organisaties (ngo's)	25
6.4	Opvangmogelijkheden voor slachtoffers van mensenhandel	26
6.4.1	NAPTIP <i>shelters</i>	26
6.4.2	Ngo <i>shelters</i>	28
6.4.3	Re-integratie van slachtoffers	29
6.4.4	Opvang van slachtoffers die terugkeren uit Europa	30
6.5	Binnenlands vestigingsalternatief voor slachtoffers van mensenhandel	31
6.6	Vervolging van mensenhandelaars	31
	Literatuur	35
	Bijlagen	37
	Bijlage I: Landkaart van Nigeria	37
	Bijlage II: Lijst van afkortingen	38

1 Inleiding

In dit thematisch ambtsbericht wordt een beschrijving gegeven van de positie van vrouwen en minderjarigen voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Nigeria en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Nigeriaanse asielzoekers. Dit thematisch ambtsbericht beslaat de periode van januari 2007 tot en met september 2008.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Abuja aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

Hoofdstuk twee verschaft basisgegevens over land en volk en over de staatsinrichting. In hoofdstuk drie wordt de juridische context geschetst. Hoofdstuk vier gaat over de positie van vrouwen, terwijl in hoofdstuk vijf de opvang van alleenstaande minderjarigen aan de orde komt. Hoofdstuk zes, ten slotte, gaat over mensenhandel.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en Volk

De Federale Republiek Nigeria is gelegen in West-Afrika. Het land grenst in het westen aan Benin, in het noorden aan Niger en Tsjaad, in het oosten aan Kameroen en in het zuiden aan de Golf van Guinee.

Nigeria heeft volgens een in maart 2006 gehouden volkstelling 140 miljoen inwoners, verdeeld over circa 250 bevolkingsgroepen. De belangrijkste bevolkingsgroepen zijn: Hausa en Fulani (vooral in het noorden), Yoruba (in het westen), Ibo (in het zuidoosten), Kanuri, Tiv (Benue Plateau), Edo, Nupe, Ibibio en Ijaw (in het zuiden). Deze vormen samen bijna 80% van de totale bevolking.¹

In religieus opzicht valt Nigeria ruwweg uiteen in twee delen: circa 50% van de bevolking is moslim, 40% is christen. In het noorden van het land wonen met name de Hausa (overwegend moslims) en in het zuiden de Ibo (voornamelijk christenen). De Yoruba zijn ook overwegend christen, maar een aanzienlijke minderheid is moslim.²

Hoewel Engels de officiële taal is, wordt het in de praktijk alleen als tweede taal gesproken: in de zuidelijke staten wordt in het dagelijkse leven Pidgin-Engels gesproken. Dit is een duidelijk van het Engels afwijkende, zelfstandige taal. Daarnaast zijn ook lokale talen gangbaar als voertaal in het dagelijks leven: in het noorden Hausa, in het zuidwesten Yoruba en in het zuidoosten Ibo. Onderwijs wordt in principe in het Engels gegeven.³ Afhankelijk van de regio wordt Hausa, Yoruba of Ibo als taal onderwezen.

2.1.2 Staatsinrichting

Nigeria is een federale republiek, bestaande uit 36 deelstaten: Abia, Adamawa, Akwa Ibom, Anambra, Bauchi, Bayelsa, Benue, Borno, Cross River, Delta, Ebonyi, Edo, Ekiti, Enugu, Gombe, Imo, Jigawa, Kaduna, Kano, Katsina, Kebbi, Kogi, Kwara, Lagos, Nasarawa, Niger, Ogun, Ondo, Osun, Oyo, Plateau, Rivers, Sokoto, Taraba, Yobe en Zamfara. Daarnaast is er het *Federal Capital Territory* waarin de hoofdstad Abuja ligt.⁴ Elke staat, maar ook het *Federal Capital Territory*, is verder onderverdeeld in *Local Government Areas*, waarvan er in

---

¹ CIA, World Factbook Nigeria, laatst geactualiseerd op 23 oktober 2008

² CIA, World Factbook Nigeria, laatst geactualiseerd op 23 oktober 2008

³ Veel leraren (zeker in de rurale gebieden) zijn het Engels niet goed machtig en schakelen daarom over naar de lokale taal.

⁴ Abuja is sinds 1991 de hoofdstad van Nigeria.

totaal 774 zijn. Op 31 mei 1999 werd de huidige Nigeriaanse grondwet van kracht. De grondwet voorziet in een scheiding van de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht.⁵

Uitvoerende macht

De uitvoerende macht ligt bij de president en de uit meer dan 40 ministers⁶ bestaande Federale Uitvoerende Raad (*Federal Executive Council*). De president wordt direct gekozen voor een termijn van vier jaar. Hij is zowel staatshoofd als regeringsleider. De huidige president is Umaru Musa Yar'Adua van de *People's Democratic Party* (PDP). Ministers worden benoemd door de president. Naast de federale regering in Abuja spelen de regeringen op deelstaatniveau een belangrijke rol. De gouverneurs van de deelstaten worden direct gekozen. Deze benoemen dan de *Commissioners of the State Government*, de ministers op deelstaatniveau.⁷

Wetgevende macht

De wetgevende macht ligt bij de Nationale Vergadering (*National Assembly*), bestaande uit een Senaat met 109 leden en een Huis van Afgevaardigden met 360 leden. Leden van beide kamers worden direct gekozen voor een termijn van vier jaar. Daarnaast kent elke deelstaat een *House of Assembly*, waarvan de leden ook direct worden gekozen. Zowel in de Nationale Vergadering als in de Senaat beschikt de PDP van president Yar'Adua over een absolute meerderheid van de zetels.⁸

Rechterlijke macht

De rechterlijke macht, ten slotte, wordt gevormd door een pluriform stelsel van rechtbanken, met op federaal niveau een *Supreme Court of Justice*, een *Court of Appeal* en een *Federal High Court*. Op deelstaatniveau zijn er de *High Courts*, de *Sharia Courts*⁹ (alleen in de noordelijke deelstaten die de *sharia* hebben ingevoerd – zie paragraaf 3.3) en de *Customary Courts of Appeal*. Behalve binnen deze formele structuur wordt er op lokaal niveau ten aanzien van bepaalde facetten recht gesproken door (onder meer) traditionele hoofden en bepaalde religieuze functionarissen.¹⁰

Voor meer uitgebreide informatie over de staatsinrichting van Nigeria, inclusief de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht, wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht van februari 2007.

---

⁵ CIA, World Factbook Nigeria, laatst geactualiseerd op 23 oktober 2008

⁶ Inclusief ministers zonder portefeuille.

⁷ US Department of State, Nigeria Country Report on Human Rights Practices, 11 maart 2008

⁸ Bij de laatste parlementsverkiezingen, op 29 april 2007, behaalde PDP 223 van de 360 zetels in de Nationale Vergadering en 76 van de 109 zetels in de Senaat.

⁹ Zie ook onder 3.3.5.

¹⁰ US Department of State, Nigeria Country Report on Human Rights Practices, 11 maart 2008

3 Juridische context

3.1 Internationale verdragen en protocollen

Nigeria heeft de volgende internationale mensenrechtenverdragen geratificeerd:

- Vluchtelingenverdrag van Genève (voor Nigeria in werking getreden op 21 januari 1968) en het bijbehorende Protocol van New York (in werking getreden op 2 mei 1968)
- Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD, in werking getreden op 4 januari 1969)
- Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (CCPR, in werking getreden op 29 oktober 1993), maar niet het eerste Facultatieve Protocol waarin het individueel klachtrecht bij het Mensenrechtencomité is vastgelegd en ook niet het tweede Facultatief Protocol gericht op de afschaffing van de doodstraf
- Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (CESCR, in werking getreden op 29 oktober 1993)
- Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van Discriminatie van Vrouwen (CEDAW, in werking getreden op 13 juli 1985), alsmede het Facultatief Protocol bij dit verdrag (in werking getreden op 22 februari 2005)
- Het Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Onterende Behandeling of Bestrafing (CAT, in werking getreden op 28 juli 2001), maar niet het Facultatief Protocol bij dit Verdrag
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind (CRC, in werking getreden op 19 mei 1991). Nigeria heeft het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie en het Facultatief Protocol inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten wel getekend (op 8 september 2000) maar niet geratificeerd.¹¹
- Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof (in werking getreden op 1 juli 2002)
- Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad (in werking getreden op 29 september 2003) en het bijbehorende Facultatief Protocol inzake de voorkoming, bestrijding en bestraffing van mensenhandel, in het bijzonder vrouwenhandel en kinderhandel (in werking getreden op 25 december 2003)

Evenals alle andere leden van de Afrikaanse Unie is Nigeria partij bij het Afrikaans Handvest inzake Mensen- en Volkenrecht van de Organisatie voor

---

¹¹

Het is niet bekend waarom dit protocol nog niet geratificeerd is.

Afrikaanse Eenheid¹² (in werking getreden voor Nigeria op 22 juli 1983). Nigeria heeft ook het Protocol bij dit Handvest betreffende de Oprichting van een Afrikaans Hof voor de Rechten van de Mens en Volkeren getekend (in werking getreden op 9 juni 2004), evenals het Protocol inzake de Rechten van de Vrouw in Afrika (in werking getreden op 18 februari 2005). Nigeria is ook partij bij het Afrikaans Handvest inzake de Rechten en het Welzijn van het Kind (in werking getreden op 2 mei 2003). Ten slotte heeft Nigeria ook het Verdrag inzake Specifieke Aspecten van Vluchtelingenproblematiek in Afrika getekend (in werking getreden op 24 juni 1986).

3.2 Nationale wetgeving

De Nigeriaanse grondwet voorziet in de bescherming van een aantal fundamentele rechten en vrijheden. Zo zijn in hoofdstuk vier van de grondwet waarborgen voor de belangrijkste mensenrechten en democratische rechten opgenomen.¹³ De fundamentele rechten en vrijheden die door de grondwet worden gegarandeerd, worden echter in de praktijk geregeld door de autoriteiten geschonden.

Het Nigeriaanse strafrecht kent twee stelsels die naast elkaar bestaan. In het christelijke zuiden geldt de *Criminal Code* en in het islamitische noorden is de *Penal Code* van kracht. De *Criminal Code* stamt uit 1917 en is gemodelleerd naar de Britse *Offences against the Person Act* uit 1861. De *Penal Code* is iets recenter (uit 1959) en is verwant aan het strafrecht dat men thans in Pakistan en India kent. De federale politie is eraan gehouden om verdachten over te brengen naar de plaats waar het delict gepleegd is, waar zij vervolgens hetzij onder de *Criminal Code*, hetzij onder de *Penal Code* kunnen worden vervolgd. Op andere rechtsgebieden geldt wel een voor geheel Nigeria uniform systeem. In twaalf noordelijke staten zijn naast de *Penal Code* ook nog verschillende vormen van *sharia*¹⁴ strafrecht ingevoerd (zie 3.3).

In oktober 1990 vaardigden de Nigeriaanse autoriteiten het zogeheten *Nigerian National Drug Law Enforcement Agency Decree No. 33* uit. Dit decreet maakt het mogelijk om een Nigeriaan te arresteren en te vervolgen voor het te schande maken van zijn land in het buitenland. Het decreet geldt alleen voor Nigerianen die zich in het buitenland schuldig hebben gemaakt aan drugsmisdriven. De maximale straf is vijf jaar. Deze straf kan ook worden opgelegd indien betrokkene reeds in het buitenland een straf heeft uitgezeten vanwege drugshandel.¹⁵ Het decreet schendt het ‘ne bis in idem’-principe niet omdat betrokkene in het

---

¹² De Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) was een intergouvernementele organisatie van Afrikaanse staten. De organisatie werd in 2002 ontbonden. Haar opvolger is de Afrikaanse Unie (AU).

¹³ Zie hiervoor art. 33 t/m 43 van de grondwet.

¹⁴ ‘Sharia’ is niet-gecodificeerd Islamitisch recht.

¹⁵ ACCORD, ‘Nigeria, Länderbericht August 2004’, p 20.

buitenland heeft vast gezeten wegens een drugsmisdrijf en in Nigeria dus wordt veroordeeld vanwege een ander vergrijp (het bezoedelen van de goede naam van het land).

3.3 *Sharia*

In 2000 hebben twaalf noordelijke staten (Zamfara, Sokoto, Kebbi, Niger, Kano, Katsina, Kaduna, Jigawa, Yobe, Bauchi, Borno en Gombe) verschillende vormen van *sharia* ingevoerd.¹⁶ Het *sharia* strafrecht verschilt per staat. *Sharia* rechtbanken arbitreran zowel burgerlijk als strafrechtelijke zaken.

De invoering van de *sharia* werd door de gouverneurs van de betreffende staten gerechtvaardigd op religieuze gronden. Tevens gaven zij aan dat de *sharia* een beter alternatief was voor het reguliere (straf-)recht dat geplaagd werd door corruptie en lange wachttijden. Volgens sommigen staat de invoering van *sharia* op gespannen voet met het grondwetsartikel dat bepaalt dat de regering geen enkele religie als staatsreligie zal aannemen. De grondwet bepaalt echter ook dat staten rechtbanken kunnen oprichten die rechtspreken op basis van gewoonterecht. Hoewel de grondwettigheid van de *sharia* rechtbanken is besproken in het *Supreme Court of Justice*, heeft dit hof tot dusver geen uitspraak gedaan hierover.¹⁷

In sommige staten, waaronder Zamfara, vinden alle strafrechtzaken waar moslims bij betrokken zijn in *sharia* rechtbanken plaats. In andere staten, waaronder Kano en Niger, kunnen moslims kiezen of zij zich willen onderwerpen aan de jurisdictie van de *sharia* of van het gewoonterecht. Niet-moslims zijn in geen enkele staat verplicht te worden berecht door een *sharia* rechtbank. Hoewel de grondwet het formeel niet toestaat dat niet-moslims zich onderwerpen aan de *sharia*, komt het in de praktijk voor dat niet-moslims zich aan *sharia* jurisdictie onderwerpen in gevallen waarin de *sharia* straffen minder streng zijn.¹⁸

De wetgeving, opsporing en vervolging onder het *sharia* strafrecht gelden alleen in de twaalf noordelijke deelstaten. De federale politie ziet niet toe op handhaving van de *sharia*. In staten waar moslims niet mogen kiezen om zich onder het gewoonterecht te laten berechten, kunnen moslims zich derhalve aan de *sharia* onttrekken door zich in het zuiden van Nigeria te vestigen, mits zij aan de lokale autoriteiten in de noordelijke staten weet te ontkomen. De meeste *sharia* deelstaten hebben separate handhavingsorganen in het leven geroepen: burgerwachten, die zichzelf *hisba groups* noemen.

---

¹⁶ US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2005, 8 maart 2006.

¹⁷ US Department of State: International Religious Freedom Report 2008, 19 september 2008

¹⁸ US Department of State: International Religious Freedom Report 2008, 19 september 2008

Het *sharia* strafrecht kent onder andere straffen als steniging tot de dood erop volgt, vergelding¹⁹, amputatie, stokslagen en bloedgeld.²⁰ Deze straffen zijn in strijd met mensenrechtenverdragen waarbij Nigeria partij is. Er zijn geen berichten bekend van steniging en amputatie tijdens de verslagperiode.²¹ Er bestaat in Nigeria noch bij de overheid noch bij niet-gouvernementele organisaties een centraal systeem dat strafzaken registreert. Om deze reden zijn geen betrouwbare statistieken beschikbaar over het aantal straffen dat daadwerkelijk is opgelegd.²² Zie het algemeen ambtsbericht Nigeria van maart 2007 voor meer informatie over de *sharia*.

---

¹⁹ Hierbij krijgt de dader dezelfde verwonding als het slachtoffer.

²⁰ Een bedrag te betalen als compensatie voor moord en letsel.

²¹ US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008.

²² Human Rights Watch, 'Political Shari'a'?, Human Rights and Islamic Law in Northern Nigeria, September 2004.

4 Vrouwen

De grondwet voorziet in het recht om gevrijwaard te blijven van discriminatie op grond van het feit dat men tot een bepaalde leefgemeenschap behoort, op grond van afkomst, etnische groep, sekse, godsdienst of politieke gezindheid. Desalniettemin blijft sociale discriminatie van vrouwen op grond van godsdienst, traditie of etniciteit wijdverspreid. Vrouwen bevinden zich in een ondergeschikte positie ten opzichte van hun echtgenoot en schoonfamilie. De productieve activiteiten van vrouwen worden doorgaans niet in economische zin beloond, waardoor vrouwen vrijwel altijd arm blijven en in een afhankelijke positie verkeren ten opzichte van hun echtgenoot of andere mannelijke familieleden. Vrouwen zijn voor hun welzijn, in nog veel sterkere mate dan mannen, afhankelijk van hun sociale netwerk.

4.1 Huiselijk geweld

Huiselijk geweld komt op grote schaal voor in Nigeria, zowel in de stad als op het platteland, onder alle etnische en religieuze groeperingen.

Volgens de Nigeriaanse wet is het mannen toegestaan om hun echtgenote fysiek te bestraffen, zolang dit niet resulteert in ‘grievous harm’. ‘Grievous harm’ is gedefinieerd als verlies van het gezichtsvermogen, gehoor of spraak, misvorming van het gezicht en mishandeling die levensbedreigend is.²³ Geen van de twee strafrechtssystemen in Nigeria kent een artikel expliciet gewijd aan huiselijk geweld: het misdrijf valt derhalve onder mishandeling.²⁴ Verkrachting is in Nigeria strafbaar gesteld, waarbij niet expliciet vermeld wordt of dit ook geldt voor verkrachting binnen het huwelijk.²⁵

Hoewel huiselijk geweld in alle soorten gezinnen voorkomt, melden bronnen dat vooral vrouwen in polygame huwelijken een hoog risico lopen slachtoffer te worden van huiselijk geweld. Ook meisjes die als hulp in de huishouding werken lopen een hoger risico slachtoffer te worden van geweld.²⁶

Het gebrek aan betrouwbare statistieken maakt het lastig om aan te geven hoe wijd het probleem precies is verspreid.²⁷ Volgens Nigeriaanse vrouwenorganisaties zou

---

²³ US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008

²⁴ Hierbij dient te worden opgemerkt dat in sommige deelstaten wel wetten van kracht zijn die huiselijk geweld expliciet strafbaar stellen. Het gaat in ieder geval om de staten Ebonyi, Cross Rivers en Lagos.

²⁵ US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008

²⁶ www.afrol.com, geraadpleegd op 13 augustus 2008

²⁷ Amnesty International, Nigeria Annual Report, 2007

ongeveer 20% van alle vrouwen in Nigeria slachtoffer zijn van huiselijk geweld.²⁸ Volgens Amnesty International zijn er gemeenschappen in Lagos State waar tweederde van de vrouwen slachtoffer is van fysiek, seksueel of psychologisch geweld in de familiesfeer.²⁹ Verkrachting binnen het huwelijk komt in Nigeria veel voor, hoewel het concept ‘verkrachting binnen het huwelijk’ in Nigeria doorgaans niet begrepen wordt. De vrouw wordt in de regel gezien als het bezit van de man en in de Nigeriaanse traditie heeft de man dan ook het recht om met haar te doen wat hij wil.

Vrouwen kunnen aangifte doen tegen geweld of discriminatie, al komt dat in de praktijk nauwelijks voor en treedt de politie zelden op.³⁰ De achterliggende redenen liggen in culturele tradities die stellen dat de vrouw ondergeschikt is aan de man, angst voor represailles en onbekendheid met hun rechten.³¹ Familieleden van het slachtoffer weerhouden haar er dikwijls van aangifte te doen. Volgens bronnen wordt huiselijk geweld door veel vrouwen in Nigeria als ‘normaal’ gezien. Veel mannen in Nigeria vinden het normaal om een vrouw te ‘straffen’ indien zij in zijn ogen niet gehoorzaam is.³²

Indien een vrouw tóch aangifte doet van huiselijk geweld of verkrachting binnen het huwelijk, is de kans groot dat de politie haar gewoon terugstuurt naar haar echtgenoot. De kans dat de klacht van de vrouw door de politie serieus wordt genomen is groter als het om feiten gaat die ook in Nigeria als zeer ernstig worden gezien (bijvoorbeeld moord op een gezinslid of verkrachting van een kind). Volgens Amnesty International is er geen effectieve en onafhankelijke procedure voor klachten jegens politieagenten.³³ Echtelijke ruzies en het huiselijk geweld dat daar vaak uit voortkomt, worden zelden besproken in het publieke domein.³⁴

In Nigeria zijn in beperkte mate opvangmogelijkheden aanwezig waar vrouwen die zich willen onttrekken aan huiselijk geweld (tijdelijk) opvang kunnen vinden. Deze *shelters* zijn alleen in enkele grote steden aanwezig, worden gerund door ngo’s en kennen een beperkte opvangcapaciteit (zie paragraaf 4.4).³⁵ De overgrote meerderheid van de vrouwen die slachtoffer worden van huiselijk geweld zal zich echter nooit tot een *shelter* durven te wenden. Dit betekent immers dat zij zich

---

²⁸ Voice of America, Nigerian Feminists Press for An End to Domestic Abuse, 4 juni 2007
²⁹ US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008
³⁰ US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008
³¹ Voice of America, Nigerian Feminists Press for An End to Domestic Abuse, 4 juni 2007
³² Immigration and Refugee Board of Canada, Nigeria: Domestic Violence – recourse and protection available to victims of domestic violence (2005-2007), 10 augustus 2007
³³ Amnesty International, Nigeria, Rape – The Silent Weapon, 4 september 2007
³⁴ www.afrol.com, geraadpleegd op 13 augustus 2008
³⁵ In dit algemeen ambtsbericht worden *shelters* gedefinieerd als verblijfplaatsen waar kwetsbare personen (tijdelijke) opvang kunnen vinden en waar zij worden beschermd tegen degenen die hun rechten hebben geschonden of dreigen hun rechten te schenden.

verzet tegen mannelijke familieleden en dat zij mogelijk uit de familie verstoten wordt.

Slechts een zeer kleine minderheid van de vrouwen in Nigeria is economisch zelfstandig en opvang in een *shelter* is geen duurzame oplossing. Veel vrouwen zullen dus uiteindelijk weer naar hun familie moeten terugkeren en vrezende slachtoffer te worden van nog ernstiger geweld.

4.2 Genitale verminking (FGM)

Volgens de *Nigeria Demographic and Health Survey* uit 2003 is ongeveer 19% van de Nigeriaanse vrouwen slachtoffer van genitale verminking. Volgens bronnen komt de praktijk echter minder vaak voor dan enkele decennia geleden. Hoewel genitale verminking in het hele land voorkomt, onder alle bevolkingsgroepen, is het percentage vrouwen dat slachtoffer wordt van FGM hoger onder de Igbo en Yoruba in het zuiden van Nigeria. In die streken van Nigeria ligt het percentage vrouwen dat besneden wordt ongeveer tussen de 35 en 50%. De praktijk komt meer voor op het platteland dan in de steden.

De leeftijd waarop vrouwenbesnijdenis wordt toegepast varieert, van een week oud tot het moment nadat een vrouw haar eerste kind baart. De meeste slachtoffers worden echter nog vóór hun eerste verjaardag verminkt.

Er bestaan verschillende vormen van genitale verminking³⁶:

- Type 1: ‘sunna’ besnijdenis - dit is de minst ingrijpende vorm waarbij een snee wordt gemaakt in de top van de clitoris. Ook kan het zijn dat de top van de clitoris wordt verwijderd, met of zonder het aanbrengen van verdere sneden in de rest van de clitoris. Deze vorm van besnijdenis komt in Nigeria in zeer geringe mate voor.
- Type 2: snijden of verwijderen van de clitoris evenals de gedeeltelijke of totale verwijdering van de *labia minora*. Dit is de meest gangbare vorm van genitale verminking in Nigeria.
- Type 3, infibulatie: verwijdering van (een deel van) de externe genitaliën, waarna de genitaliën worden dichtgenaaid, waarbij een kleine opening wordt overgelaten voor urine en menstruatie. Dit type genitale verminking komt in zeer geringe mate voor in Nigeria.
- Type 4, overige vormen van FGM, waaronder ‘gishri’ (insnijden van de vagina om penetratie te vergemakkelijken) en het inbrengen van bladeren of bijtende stoffen in de vagina om deze uit te drogen of te vernauwen. Een

³⁶

In dit thematisch ambtsbericht wordt de classificatie van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) gebruikt.

Gishri-besnijdenis gebeurt soms bij meisjes die uitgehuwelijkt worden en nog niet geslachtsrijp zijn.

Onder de Yoruba komt vooral FGM van het type 1 en 2 voor. Hausa en Kanuri voeren vooral FGM type 3 uit. De Ibo en Ijaw, voeren, afhankelijk van de gebieden in die streek, één van deze drie types uit.

Hoewel de federale regering zich tegen FGM heeft uitgesproken, zijn er geen federale wetten die genitale verminking expliciet verbieden.³⁷ De staten Bayelsa, Edo, Ogun, Cross River, Osun en Rivers hebben genitale verminking wel expliciet strafbaar gesteld. In de praktijk vindt er echter zelden rechtsvervolging plaats. Voor zover bekend is er nog nooit iemand in Nigeria veroordeeld wegens het plegen van FGM, in de staten waar dat expliciet verboden is. In de staten waar FGM strafbaar is gesteld, zijn veel politie-agenten niet op de hoogte van dit verbod. Sommige agenten zien FGM, net als grote delen van de burgerbevolking, als een *rite de passage* die alle deugdzame vrouwen moeten ondergaan. Over het algemeen is de politie dan ook niet in staat om bescherming te bieden aan vrouwen die bedreigd worden door genitale verminking.

In Nigeria zijn in beperkte mate opvangmogelijkheden aanwezig waar vrouwen die zich willen onttrekken aan een FGM (tijdelijk) opvang kunnen vinden. Deze *shelters* zijn alleen in enkele grote steden aanwezig, worden gerund door ngo's en kennen een beperkte opvangcapaciteit (zie paragraaf 4.4). De overgrote meerderheid van de vrouwen die dreigen slachtoffer te worden van FGM en zich daaraan zou willen onttrekken, zal zich echter nooit tot een *shelter* durven te wenden. Dit betekent immers dat zij zich verzet tegen oudere familieleden en dat zij mogelijk uit de familie verstoten wordt.

4.3 Gedwongen huwelijken van meisjes onder de 16

In Nigeria worden drie typen huwelijk erkend: het traditionele (of gewoonterechtelijke), het islamitische en het burgerlijk huwelijk. Binnen het traditionele en islamitische huwelijk komt polygamie voor. In het islamitische recht mag een man vier vrouwen hebben. De grondwet beschouwt een gehuwd meisje als meerderjarig (dit geldt niet voor jongens).³⁸

De *Child's Rights Act* van 2003 (van kracht in achttien staten) stelt de huwbare leeftijd op achttien jaar en verbiedt het minderjarigen tot een huwelijk te dwingen. In de praktijk komen gedwongen huwelijken van minderjarigen echter nog

---

³⁷ UNFPA, *From the Statehouse to the Marketplace: Fighting FGM/C on All Fronts in Nigeria*, 7 augustus 2007

³⁸ Constitution of the Federal Republic of Nigeria 1999 op <http://www.nigeria-law.org> (geraadpleegd op 7 oktober 2008)

geregeld voor, met name onder de Hausa en Fulani in het noorden van Nigeria. Hoewel gearrangeerde huwelijken in heel Nigeria een bekend fenomeen zijn, kunnen de praktijken van dorp tot dorp verschillen. In sommige dorpen is het gebruikelijk dat mensen binnen hun familieclan trouwen en in die gevallen zijn de huwelijken vaak gearrangeerd. In andere dorpen is inmiddels de norm dat mensen zelf hun huwelijkspartner uitkiezen.

In de praktijk gaat het met name om minderjarige meisjes die gedwongen worden om met een jongvolwassene te trouwen. Soms komt het ook voor dat ze aan een veel oudere man worden uitgehuwelijkt. In sommige streken is het gebruikelijk dat twee families hun banden versterken door hun kinderen met elkaar te laten trouwen. Vaak worden meisjes al uitgehuwelijkt als ze nog in de wieg liggen of soms zelfs al voor de geboorte. Zowel de ouders van het meisje als die van de jongen kunnen hiertoe het initiatief nemen. Indien een meisje weigert mee te werken aan een gearrangeerd huwelijk, loopt zij het risico dat ze wordt ontferd. Indien het meisje op de vlucht slaat, is de kans aanwezig dat de familie zal proberen om haar terug te halen.

Volgens een bron neemt het aantal gearrangeerde en gedwongen huwelijken in Nigeria wel af. Steeds meer jongeren geven aan geen prijs te stellen op een gearrangeerd huwelijk. Veel ouders zijn bang teleurgesteld te worden indien zij voor hun kind de verkeerde keuze maken en treden liever in overleg met hun nakomelingen.

In de staten waar de *Child's Rights Act* van kracht is, kunnen vrouwen en meisjes in theorie aangifte doen tegen degenen die hen in een huwelijk willen dwingen of dit reeds hebben gedaan, maar in de praktijk komt dit hoogst zelden voor. Indien meisjes naar de politie stappen is de kans groot dat deze de aangifte niet serieus neemt of hen zelfs terug brengt naar de familie. Men kan er derhalve niet van uitgaan dat de politie in staat is om meisjes die bedreigd worden door gedwongen uithuwelijking te beschermen.

Bronnen geven aan dat het in theorie voor sommige vrouwen mogelijk is zich elders in Nigeria te vestigen om zich zodoende aan een gedwongen huwelijk te onttrekken maar dat dit voor verreweg de meeste vrouwen geen realistische optie is en derhalve vrijwel nooit voorkomt. Hervestiging is alleen een mogelijkheid indien de vrouw economisch zelfstandig is (wat zelden het geval is), indien zij bereid is haar familiebanden te doorbreken en indien zij zich kan vestigen in een gemeenschap van mensen van de etnische groep waar zij toe behoort en/of de staat van herkomst. Bovendien moet zij er rekening mee houden dat haar familie zal proberen om haar terug te halen. Volgens bronnen kan een vrouw er niet van uitgaan dat de autoriteiten haar in die gevallen bescherming bieden.

In Nigeria zijn in beperkte mate opvangmogelijkheden aanwezig waar vrouwen die zich willen onttrekken aan een gedwongen huwelijk (tijdelijk) opvang kunnen vinden. Deze *shelters* zijn alleen in enkele grote steden aanwezig, worden gerund door ngo's en kennen een beperkte opvangcapaciteit (zie paragraaf 4.4). De overgrote meerderheid van de vrouwen die zich zouden willen onttrekken aan een gedwongen huwelijk, zal zich echter nooit tot een *shelter* durven te wenden. Dit betekent immers dat zij zich verzet tegen oudere familieleden en dat zij mogelijk uit de familie verstoten wordt.

4.4 Opvangmogelijkheden

In Nigeria zijn in beperkte mate opvangmogelijkheden aanwezig waar vrouwen die zich willen onttrekken aan huiselijk geweld, een gedwongen huwelijk of FGM (tijdelijk) opvang kunnen vinden. In Lagos beschikken zowel de *Real Women Foundation* als *Project Alert* over opvangtehuizen waar vrouwen die slachtoffer zijn geworden van (seksueel) geweld of zich daaraan proberen te onttrekken, tijdelijk kunnen verblijven. Waar *Real Women Foundation* zich aanvankelijk richtte op prostituees, staat de *shelter* tegenwoordig ook open voor andere vrouwelijke slachtoffers van geweld. *Real Women Foundation* vangt alleen vrouwen en meisjes op tussen de 13 en 25 jaar. De *shelter* heeft een capaciteit van 18 bedden. *Real Women Foundation* runt ook een weeshuis met een capaciteit van ongeveer 80 bedden.³⁹

Project Alert runt een *shelter* in Ikeja (Lagos) waar vrouwen en kinderen die met de dood worden bedreigd tijdelijk een veilig heenkomen kunnen vinden. In de *shelter*, die bekend staat als 'Sophia's Place', kunnen de vrouwen juridische hulp en sociaalpsychologische begeleiding krijgen. In principe kunnen de vrouwen hier maximaal vier weken verblijven, hoewel in uitzonderlijke gevallen een verblijf van twee maanden wordt toegestaan.⁴⁰ De *shelter* heeft een capaciteit van 12 bedden.

In een aantal andere steden (waaronder Benin City, Abuja en Calabar) zijn soortgelijke voorzieningen aanwezig.

---

³⁹ The Guardian, 'I'm Motivated By People's Suffering', 15 juni 2008

⁴⁰ <http://www.projectalernig.org>, laatstelijk geraadpleegd op 1 november 2008

5 Alleenstaande minderjarigen

In 2007 telde Nigeria naar schatting zo'n 8,6 miljoen kinderen die één of beide ouders verloren hadden.⁴¹ Wanneer kinderen hun ouders verliezen, zullen zij net als in andere Afrikaanse landen doorgaans worden opgevangen door grootouders of andere familieleden. In zeldzame gevallen komt het voor dat kinderen door de familie in de steek worden gelaten.⁴²

5.1 Opvangmogelijkheden voor alleenstaande minderjarigen

In Nigeria worden weeskinderen in het algemeen opgevangen door de familie van één van beide ouders. Opvang van minderjarigen in instellingen is voor de meeste Nigerianen cultureel gezien niet acceptabel. Vanwege de slechte economische situatie van de laatste jaren en de erosie van familiebanden komt het echter voor dat weeskinderen aan hun lot worden overgelaten, ongeacht hun leeftijd. Dit geldt bijvoorbeeld voor kinderen die van hekserij beschuldigd worden en op straat worden gezet.. Ook kinderen die het slachtoffer zijn geworden van mensenhandel (veelal binnen Nigeria) lopen een groot risico dat zij uiteindelijk op straat terecht komen. Volgens de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) is zo'n 40% van de straatkinderen slachtoffer geweest van mensenhandel (zie ook hoofdstuk zes).⁴³

Er is in Nigeria van overheidswege geen structuur voor de opvang van alleenstaande minderjarigen, behalve voor alleenstaande minderjarigen die het slachtoffer zijn geworden van mensenhandel (zie ook hoofdstuk zes). Voor zover bekend zijn er geen weeshuizen in eigendom van de staat. Op 18 mei 2007 lanceerde de Nigeriaanse overheid een nationaal vijfjarenplan om de positie van wezen en kwetsbare kinderen te verbeteren. De belangrijkste doelstelling van dit 'plan of action for orphans and vulnerable children' is dat er in het jaar 2010 mechanismes voor de bescherming, verzorging en ondersteuning van kwetsbare kinderen zijn en dat de doelgroep toegang heeft tot basisvoorzieningen.⁴⁴ Het is

---

⁴¹ UNICEF, Nigeria launches a national action plan for orphans and vulnerable children, 17 mei 2007

⁴² Hekserijbeschuldigingen komen met name in het zuiden van Nigeria (o.a. de staat Akwa Ibom) voor. Vaak gaat het om kinderen die één of beide ouders verloren hebben. In veel gevallen hertrouwt de overgebleven ouder en wordt het kind door de nieuwe partner niet geaccepteerd en als 'heks' gekenmerkt en de straat op gestuurd (Stepping Stones Nigeria, Supporting Victims of Witchcraft Abuse and Street Children in Nigeria, 2007).

⁴³ The Nigeria CEDAW NGO Coalition Shadow Report, Submitted to the 41st Session of the United Nations Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women holding at the United Nations Plaza New York, between June 30 – July 18, 2008

⁴⁴ UNICEF, Nigeria launches a national action plan for orphans and vulnerable children, 17 mei 2007

onduidelijk of dit plan inhoudt dat er van overheidswege weeshuizen zullen worden opgezet.

Er zijn in Nigeria geen speciale *shelters* gericht op minderjarigen, hoewel sommige opvangcentra voor vrouwen (zoals Sophia's Place, zie 4.4) ook minderjarigen opvangen. Onder andere de volgende organisaties vangen minderjarigen op: *WomenAid Collective* (WACOL) in Enugu (alleen meisjes), *Child Life Line* (Lagos), *Emmanuel World Children Foundation* (Akure in Ondo State) en *Galilee Foundation* (Ibadan).

Minderjarige slachtoffers van mensenhandel kunnen worden opgevangen in de *shelters* van de *National Agency for Prohibition of Traffic in Persons and Other Related Matters* (NAPTIP) en van enkele ngo's die zich hierop richten (zie verder hoofdstuk zes).

In Nigeria bevinden zich wel enkele tientallen weeshuizen, in de meeste gevallen gerund door lokale niet-gouvernementele organisaties. Een groot aantal van hen is geaffilieerd aan één van de tientallen religieuze groeperingen in het land. Volgens bronnen loopt de kwaliteit van de opvangfaciliteiten uiteen van sober, maar netjes tot menonwaardig. In de meeste gevallen worden kinderen aangebracht door de Nigeriaanse politie, maar in sommige gevallen ook door ngo's of religieuze organisaties.

5.2 Opvang van alleenstaande minderjarigen die terugkeren uit Europa

Gedurende de verslagperiode voerde IOM Nigeria in samenwerking met IOM missies in het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland, Ierland, Nederland en Italië diverse programma's uit waarmee de vrijwillige terugkeer van kwetsbare illegale vreemdelingen naar Nigeria mogelijk werd gemaakt. Binnen deze programma's was ook de terugkeer van alleenstaande minderjarigen onder bepaalde voorwaarden mogelijk. IOM verzorgde de informatievoorziening, afspraken met voogdijorganisaties, de logistiek rond het transport, de opvang in Nigeria en het leggen van contact met familieleden in Nigeria. Voorts voerde IOM diverse activiteiten uit ten behoeve van de sociaaleconomische re-integratie van de minderjarigen. IOM Nigeria werkte samen met de Nigeriaanse regering om de re-integratietrajecten te laten aansluiten bij de armoedebestrijdings-programma's van de Nigeriaanse overheid.⁴⁵

Het programma dat IOM Nederland en IOM Ierland in samenwerking met IOM Nigeria uit hebben gevoerd (*Voluntary Assisted Return and Reintegration Programme for Vulnerable Illegal Nigerian Nationals in Ireland and the*

⁴⁵

www.iom.int, laatstelijk geraadpleegd op 1 november 2008

Netherlands) is inmiddels afgerond. Thans is het mogelijk voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen en voormalige alleenstaande minderjarige asielzoekers afkomstig uit Nigeria die Nederland moeten verlaten, om terug te keren onder het programma *Counseling, return and reintegration of (ex) Unaccompanied Minor Migrants*, dat wordt uitgevoerd door IOM Nederland. Dit programma staat open voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen uit diverse landen, waaronder Nigeria. IOM Nederland maakt op *case-to-case* basis afspraken met de autoriteiten van het betreffende land van herkomst. Tot op heden zijn er nog geen Nigeriaanse vreemdelingen onder dit programma teruggekeerd.

Aangezien er van staatswege geen structuren zijn die alleenstaande minderjarigen opvangen, nemen de autoriteiten in de regel niet het initiatief om familieleden van de alleenstaande minderjarigen te traceren. Het is echter denkbaar dat de autoriteiten (waaronder bijvoorbeeld het *department of Social Affairs*) bereid zijn om hieraan mee te werken indien zij hiertoe door buitenlandse autoriteiten worden verzocht en hier een onkostenvergoeding tegenover staat.

6 Mensenhandel

Nigeria kampt met een omvangrijk probleem van mensenhandel. Met name vrouwen en jonge meisjes, maar ook minderjarige jongens, worden verhandeld, zowel naar Europa, naar andere West-Afrikaanse en Arabische landen als binnen Nigeria. De handel van vrouwen en meisjes richting Europa heeft meestal prostitutie als oogmerk, terwijl mensenhandel naar buurlanden en binnen Nigeria vooral in het teken staat van huishoudelijk werk en dwangarbeid. Dit neemt echter niet weg dat veel vrouwen en meisjes die gedwongen worden in Nigeria (huishoudelijk) werk te verrichten ook het slachtoffer worden van seksueel misbruik en soms zelfs gedwongen prostitutie.

Artikel 34 van de grondwet garandeert het recht op respect en menselijke waardigheid en verbiedt marteling of onmenselijke en vernederende behandeling en slavernij. Nigeria heeft het Protocol inzake de voorkoming, bestrijding en bestraffing van mensenhandel, in het bijzonder vrouwenhandel en kinderhandel, tot aanvulling van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad (beter bekend als het 'Palermo Protocol') op 13 december 2000 getekend. Het verdrag is op 25 december 2003 in werking getreden.⁴⁶

Bronnen wijzen erop dat mensenhandel in Nigeria terug te voeren is op het eeuwenoude culturele gebruik waarmee arme gezinnen (vaak op het platteland) kinderen weggaven aan rijkere gezinnen (vaak in de stad) om voor hen te zorgen. In ruil voor opname in het pleeggezin verrichtten deze kinderen diverse huishoudelijke taken of werkten ze mee in de landbouw. Hoewel in veel gevallen misbruik werd gemaakt van deze pleegkinderen, waren er ook pleegouders die de kinderen een opleiding gaven of aan een baantje hielpen. De gewoonte om kinderen mee te geven aan een (vage) bekende of zelfs aan een onbekende, met als veronderstelling dat de kinderen een beter leven zullen krijgen, leidt er toe dat veel ouders hun kinderen meegeven aan mensenhandelaren.

Volgens het Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF) verrichten ongeveer 15 miljoen kinderen kinderarbeid. 40% van hen zou het risico lopen slachtoffer te worden van mensenhandel, binnen Nigeria of naar het buitenland.⁴⁷ De overgrote meerderheid van de kinderen die het slachtoffer wordt van mensenhandel, is binnen Nigeria verhandeld. In mindere mate vindt ook kinderhandel naar het buitenland (met name andere West-Afrikaanse landen) plaats.

---

⁴⁶ www.minbuza.nl/verdragen

⁴⁷ Africa News, Nigeria: President Calls on Citizens to Protect Children, 28 mei 2008

Hoewel mensenhandel binnen Nigeria en richting buurlanden in heel het land voorkomt, concentreert de handel van vrouwen en minderjarigen ten behoeve van de prostitutie in Europa zich vooral in de deelstaat Edo en in mindere mate in de deelstaat Rivers. Mensenhandel richting Arabische landen (ten behoeve van huishoudelijk werk en prostitutie) komt vooral in het Noordelijke (islamitische) deel van Nigeria voor.

6.1 Mensenhandel ten behoeve van de prostitutie in Europa

Sinds de jaren '80 is een groeiend aantal Nigeriaanse vrouwen in de prostitutie actief in diverse Europese landen, met name Italië. Vanaf het jaar 1986 zocht een grote groep Nigeriaanse mannen en vrouwen hun heil in Europa, als gevolg van de economische crisis in hun eigen land. Veel Nigeriaanse families besloten om een familielid naar Europa te sturen om daar ongeschoolde arbeid te verrichten en geld over te maken naar Nigeria. De reiskosten van de migranten werden vaak 'voorgesloten' door familieleden of vrienden, maar soms ook door ondernemende kennissen. Bij aankomst in Europa was het de bedoeling dat de migrant deze kosten zou aflossen, inclusief rente. Het betalen van een 'agent' werd vaak door families gezien als een investering die zich op termijn zou terugbetalen. Sommige van deze financiers deinsden er niet voor terug druk uit te oefenen op achtergebleven kinderen en andere familieleden, om te zorgen dat de arbeidsmigrant zijn schuld terugbetaalde.⁴⁸

Halverwege de jaren '90 kwamen steeds meer Polen en andere Oost-Europeanen de West-Europese arbeidsmarkt op, ook in Italië, waardoor de vraag naar de ongeschoolde arbeid van Nigerianen sterk afnam. Tegelijkertijd werd het toelatingsbeleid van diverse Europese landen aanzienlijk strenger. Hierdoor zagen steeds meer Nigerianen zich gedwongen op illegale wijze naar Europa af te reizen. Tegelijkertijd zagen steeds meer Nigeriaanse vrouwen die zich reeds in Europa bevonden, zich genoodzaakt hun geld in de prostitutie te verdienen, bij gebrek aan andere (legale) arbeid. Sommige Nigeriaanse vrouwen, vooral zij die inmiddels een verblijfsstatus in een Europees land hadden verkregen, gingen als 'madams' opereren en lieten diverse Nigeriaanse vrouwen en meisjes voor hen werken als prostituees. Een groot deel van deze 'madams' had eerder zelf als prostituee gewerkt.⁴⁹

De 'madams' namen contact op met 'agents' in Nigeria en begonnen weldra nieuwe vrouwen te ronselen om hen in de prostitutie te laten werken. Ze zochten daarbij welbewust naar kwetsbare vrouwen en meisjes, waarvan zij het vermoeden

---

⁴⁸ International Peace Research Institute, *Trafficking in Women from Nigeria to Europe*, 1 juli 2005

⁴⁹ International Peace Research Institute, *Trafficking in Women from Nigeria to Europe*, 1 juli 2005

hadden dat ze die konden controleren. Deze praktijken komen vandaag de dag nog steeds voor.

Hoewel de verhandelde vrouwen aanvankelijk soms werd wijs gemaakt dat ze in Europa zouden gaan werken als serveerster of als huishoudelijke hulp weten de meeste vrouwen en meisjes die tegenwoordig geronseld worden, volgens bronnen, dat zij als prostituee zullen werken. Sommige vrouwen worden geheel tegen hun zin naar Europa overgebracht en in de prostitutie te werk gesteld. Andere vrouwen kiezen zelf voor de prostitutie, al dan niet onder druk van familieleden. Volgens bronnen heeft de mensenhandel van Nigeriaanse vrouwen naar Europa op zijn minst een element van keuze in zich. Mensensmokkel en mensenhandel lopen als het ware in elkaar over. Volgens bronnen hebben de vrouwen die voor prostitutie ‘kiezen’ overigens een veel te rooskleurig beeld van de arbeidsomstandigheden en geen idee van de gevaren waar zij tijdens de reis en in Europa aan bloot staan en van de afhankelijke positie waar ze door de ‘madam’ en haar handlangers welbewust in gemanoeuvreerd worden.⁵⁰

De vrouwen en meisjes worden meestal benaderd door bekenden. Soms zijn dat familieleden of vrienden van de familie, die in opdracht werken van de ‘madam’ en een commissie opstrijken voor elke vrouw die naar Europa wordt overgebracht. De vrouw krijgt te horen dat ze in Europa veel geld kan verdienen en dat de tussenpersoon bereid is om de reiskosten en de kosten voor (valse of echte) reisdocumenten voor te schieten. De vrouw gaat met de tussenpersoon een overeenkomst aan, waarin zij belooft dat ze deze ‘schuld’ zal terugbetalen. Vrijwel altijd wordt deze overeenkomst ‘ingezegend’ door een *juju*-priester⁵¹. De vrouw legt een eed af en staat enkele persoonlijke objecten (een lok hoofdhaar, een pluk schaamhaar, nagels, bloed, e.d.) af die samen met de overeenkomst door de *juju*-priester bewaard worden bij het *juju*-altaar. Het is voor Nigerianen die in *juju* geloven van het grootste belang dat een overeenkomst die door een *juju*-priester is bezegeld wordt nagekomen. Doordat de *juju*-priester over een persoonlijk object van het slachtoffer beschikt, kan hij hem of haar, indien de eed gebroken wordt, met groot onheil (dood, ziekte, waanzin, etc.) treffen, zo gelooft men.

Hoewel niet alle Nigerianen in *juju* (zeggen te) geloven, speelt *juju* op de achtergrond nog steeds een belangrijke rol in de samenleving, ook onder hoogopgeleide Nigerianen in urbane milieus. Het is een onderwerp waar veel Nigerianen niet over spreken willen, zeker niet met westerlingen. Volgens bronnen zoeken mensenhandelaren specifiek naar vrouwen en meisjes die in *juju* geloven en door het afleggen van een dergelijke eed onder controle gehouden kunnen worden, zodat ze niet weglopen na aankomst in Europa.

⁵⁰

Vrij Nederland, De Verdwenen risicomeisjes – Reconstructie, 24 mei 2008

⁵¹

‘Juju’ is de term die in Nigeria meestal gebruikt wordt voor ‘voodoo’.

Indien de eed onvoldoende effectief is om het slachtoffer onder controle te houden (en het slachtoffer bijvoorbeeld weigert om het in de prostitutie verdiende geld af te staan), kan het gebeuren dat de mensenhandelaren de familie die in Nigeria is achtergebleven bedreigen of intimideren, om de vrouw weer ‘in het gareel’ te krijgen. In enkele gevallen hebben de handlangers van mensenhandelaren ook daadwerkelijk geweld gebruikt tegen de in Nigeria woonachtige familieleden van de verhandelde vrouwen. Er is ten minste één geval bekend waarbij de vader van het slachtoffer om het leven werd gebracht.

Aanvankelijk reisden de vrouwen die naar Europa verhandeld werden vrijwel uitsluitend met het vliegtuig met echte geldige documenten. Weldra noopten verscherpte controles en een strenger migratiebeleid de mensenhandelaren ertoe om papieren te vervalsen. Ook kwam het voor dat (minderjarige) vrouwen de instructie kregen hun papieren in het vliegtuig weg te gooien en bij aankomst in Nederland asiel aan te vragen. De vrouwen en meisjes werden vervolgens door handlangers van de ‘madam’ uit de asielzoekerscentra gehaald om te werken in de prostitutie.⁵²

Tegenwoordig zijn de reisroutes die mensenhandelaren gebruiken meer divers. Hoewel een aanzienlijk deel van de vrouwen nog steeds met het vliegtuig reist, zijn er ook mensensmokkelaars die de vrouwen door de Sahara naar Noord-Afrika leiden, met de bedoeling dat ze verder reizen om per schip of per vlot Zuid-Europa te bereiken. De ‘madams’ geven hier doorgaans echter niet de voorkeur aan, omdat de logistiek een stuk gecompliceerder en dus riskanter is. De vrouwen worden door mensensmokkelaars steeds een etappe verder gebracht en dan overgedragen aan een volgende mensensmokelaar. Elke schakel in deze keten krijgt van de ‘madam’ een geldbedrag voor zijn diensten. De kans is echter groot dat de vrouwen onderweg ‘stranden’, hetzij omdat ze door een mensensmokelaar in de steek worden gelaten of zelfs worden doorverkocht aan een andere klant dan de opdrachtgever (de ‘madam’), hetzij omdat de vrouw wordt opgepakt of zelfs om het leven komt bij de gevaarlijke oversteek van de Atlantische Oceaan of de Middellandse Zee. Tijdens de reis over land is de kans groot dat de vrouw slachtoffer wordt van ernstig (seksueel) misbruik. Soms wordt de vrouw (al of niet in opdracht van de ‘madam’) op tussenstations (bijvoorbeeld in Marokko) gedwongen tot prostitutie om geld te verdienen ‘voor de reis’.⁵³

Indien de vrouwen Europa bereiken, worden hun papieren afgepakt en worden zij te werk gesteld in bordelen. Het geld dat ze met prostitutie verdienen, moeten ze afstaan aan de ‘madam’, net zo lang tot de ‘schuld’ is afbetaald. Soms wordt de

---

⁵² Dagblad De Limburger, Jonge asielzoekers blijven verdwijnen, 16 januari 2008; De Gelderlander, Tientallen meisjes komen via azc in prostitutie terecht, 29 januari 2008; Sunday Independent (Ireland), Out of Africa into a murky unknown, via Ireland, 1 juni 2008

⁵³ IRIN News, Porous Border Aids Human Trafficking, 21 mei 2008

‘schuld’ tussentijds verhoogd. Het kan zo gebeuren dat de ‘schuld’ een veelvoud gaat bedragen van het bedrag dat bij vertrek uit Nigeria is overeengekomen. Meestal duurt het één tot drie jaar voordat een vrouw de ‘schuld’ heeft afbetaald.⁵⁴ De ‘madam’ draagt doorgaans zorg voor een onderkomen en eten en drinken. Het wordt de vrouw vaak verboden om zich zonder begeleiding op straat te begeven. Soms wordt een vrouw doorverkocht aan een andere ‘madam’ of aan een pooyer.

Als de vrouw haar ‘schuld’ heeft afbetaald is het mogelijk dat ze wordt vrijgelaten. Sommige vrouwen gaan door met hun activiteiten in de prostitutie. Het geld dat zij verdienen (en nu zelf mogen houden) maken zij vaak over aan familie in Nigeria. Sommige prostituees werken zich op tot ‘madam’ en worden zelf actief in het ronselen van vrouwen en meisjes in Nigeria.

Momenteel zijn naar schatting zo’n 50.000 Nigeriaanse vrouwen in Europa actief in de prostitutie.⁵⁵ Hoewel het in Nigeria een groot taboe is, zijn er in Europa ook Nigeriaanse jongens actief in de prostitutie.

6.2 NAPTIP

Om het groeiende probleem van mensenhandel het hoofd te kunnen bieden kondigde de Nigeriaanse regering aan het begin van deze eeuw speciale wetgeving tegen mensenhandel aan. Op 14 juli 2003 werd een federale wet aangenomen die mensenhandel expliciet verbiedt en bestraft. Op basis van deze wet werd tevens het *National Agency for Prohibition of Traffic in Persons and Other Related Matters* (NAPTIP) opgericht. Deze instantie heeft enerzijds de taak om (potentiële) slachtoffers van mensenhandel op te vangen, te beschermen tegen mensenhandelaren en hen (indien nodig) te helpen bij hun re-integratie in de samenleving (zie paragraaf 6.4). Anderzijds beschikt NAPTIP over opsporingsbevoegdheden en is zij verantwoordelijk voor het onderzoeken en aanklagen van criminelen die zich aan mensenhandel schuldig maken (zie paragraaf 6.6). Daarnaast richt NAPTIP zich op het coördineren en handhaven van wetgeving op het gebied van mensenhandel, het treffen van maatregelen ter bescherming van slachtoffers en getuigen en het verbeteren van (inter-)nationale samenwerking.

Het hoofdkwartier van NAPTIP bevindt zich in Abuja, terwijl de organisatie over regiokantoren in Benin City, Enugu, Kano, Lagos, Uyo en Sokoto beschikt. Elk kantoor beschikt over *shelters* waarin slachtoffers tijdelijk opgevangen kunnen worden en psychosociale hulp kunnen krijgen (zie verder paragraaf 6.4). Volgens ngo’s waar in het kader van het onderzoek ten behoeve van dit ambtsbericht mee

---

⁵⁴ Migration Policy Institute, *Trafficking in Women from Nigeria to Europe*, 1 juli 2005

⁵⁵ NRC Handelsblad, *Weer een e-mail die goud belooft - Nigeriaanse criminelen behalve in oplichting ook actief in drugs- en vrouwenhandel*, 21 november 2007

gesproken is, functioneert NAPTIP in vergelijking met andere Nigeriaanse overheidsinstanties erg goed. Er zijn tot op heden geen gevallen bekend van corruptie binnen NAPTIP. Wel is het zo, volgens bronnen, dat de kwaliteit van de dienstverlening van NAPTIP erg sterk afhankelijk is van enkele prominente personen binnen de organisatie, waardoor NAPTIP enigszins kwetsbaar is.

Sommige slachtoffers van mensenhandel melden zich zelf bij een kantoor van NAPTIP (vooral slachtoffers van mensenhandel binnen Nigeria), maar in de meeste gevallen gebeurt het dat NAPTIP zelf de slachtoffers tegenkomt bij onderzoek in het kader van (nationale of internationale) acties tegen mensenhandelaren. Ook komt het voor dat de migratie-autoriteiten van (westerse) landen zich tot NAPTIP wenden om de (vrijwillige of gedwongen) terugkeer van een illegale vreemdeling, die slachtoffer is geworden van mensenhandel, naar Nigeria mogelijk te maken. In sommige gevallen worden slachtoffers door Nigeriaanse ngo's doorverwezen naar NAPTIP, meestal nadat de betrokken organisatie reeds eerstelijns assistentie heeft verstrekt (zie ook paragraaf 6.3).

Het is het beleid van NAPTIP om personen die verhandeld zijn als slachtoffers te benaderen. NAPTIP gaat er in principe van uit dat eventuele strafbare feiten (het land uitreizen met valse papieren, zich prostitueren⁵⁶) onder dwang zijn begaan en zal in die gevallen geen strafrechtelijke vervolging instellen. NAPTIP geeft aan altijd bereid te zijn om dergelijke slachtoffers op het vliegveld op te halen en zich over hen te ontfermen. De activiteiten van NAPTIP worden gefinancierd door de Nigeriaanse federale overheid, bilaterale donoren, VN-instanties en internationale niet-gouvernementele instellingen.

6.3 Niet-gouvernementele organisaties (ngo's)

In Nigeria zijn diverse niet-gouvernementele organisaties (ngo's) actief die zich bezig houden met de problematiek rond mensenhandel, met name in Abuja, Lagos en Benin City (Edo State). Deze organisaties richten zich vooral op preventie (voorlichting geven, zodat voorkomen wordt dat vrouwen en kinderen slachtoffer worden van mensenhandel) en op bijstand van de slachtoffers (eerste opvang, therapie, sociaalculturele en sociaaleconomische re-integratie in de maatschappij).

Deze ngo's geven aan dat hun werk complementair is aan het werk van NAPTIP (zie ook paragraaf 6.2). De organisaties geven aan dat de samenwerking met NAPTIP over het algemeen goed is en dat zij NAPTIP inlichten zodra zij zich over een slachtoffer van mensenhandel ontfermen. Wel vinden sommige ngo's het problematisch dat NAPTIP niet geformuleerd heeft welke rol de ngo's zouden moeten spelen in de opvang van slachtoffers en op wat voor manier de

⁵⁶

Prostitutie is op federaal niveau niet strafbaar gesteld. In enkele deelstaten is prostitutie echter wél strafbaar.

samenwerking met NAPTIP moet verlopen. Eén van deze ngo's gaf bijvoorbeeld aan dat NAPTIP best slachtoffers naar hen zou kunnen doorverwijzen voor bijvoorbeeld re-integratietrajecten, maar dat dit onvoldoende gebeurt. Deze bron vreesde dat slachtoffers hierdoor soms suboptimale nazorg krijgen, aangezien de capaciteit van NAPTIP maar beperkt is en de expertise van ngo's op het terrein van re-integratie groter is.

In 2004 werd met steun van het Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF) het *Network of Non-Governmental Organisations against Child Trafficking, Abuse and Labour* (NACTAL) opgericht, een coalitie van meer dan veertig organisaties uit het maatschappelijk middenveld die samenwerken om kinderhandel en kinderarbeid tegen te gaan. In elk van de zes politieke zones van Nigeria coördineert een ngo de activiteiten van NACTAL. *Women Trafficking and Child Labour Eradication Foundation* (WOTCLEF) in Abuja fungeert als het landelijk secretariaat van NACTAL.

Zes ngo's in Edo State, ieder met hun eigen specialisatie, hebben de handen ineen geslagen en werken samen in ENCATIP (*Edo State NGO Coalition against Trafficking in Persons*).⁵⁷

6.4 Opvangmogelijkheden voor slachtoffers van mensenhandel

Sinds de *Trafficking in Persons (Prohibition) Law Enforcement Administration Act* van kracht is, is NAPTIP (zie paragraaf 6.2) namens de Nigeriaanse overheid formeel verantwoordelijk voor de opvang van slachtoffers van mensenhandel. NAPTIP werkt hierbij echter samen met niet-gouvernementele organisaties die zich ook over slachtoffers van deze problematiek buigen (zie paragraaf 6.3). Zowel NAPTIP als diverse ngo's beschikken over opvangfaciliteiten ten behoeve van slachtoffers van mensenhandel.

6.4.1 NAPTIP shelters

NAPTIP beschikt over *shelters* in Abuja, Benin City, Enugu, Kano, Lagos, Sokoto en Uyo (Akwa Ibom). De *shelter* in Benin City is opgezet door IOM en vervolgens overgenomen door NAPTIP. Het gaat om een gehuurd appartement met een capaciteit van 24 bedden. Tijdens de verslagperiode was NAPTIP bezig met de aanschaf van een eigen pand met een capaciteit van 30 bedden dat het gehuurde appartement zou moeten vervangen. De *shelter* in Lagos heeft een capaciteit van 122 bedden. Deze capaciteit is, indien nodig, in korte tijd uit te breiden tot 200 bedden. Gemiddeld zijn er in de *shelter* zo'n 50-60 bedden bezet. De slachtoffers zijn hier veilig en de *shelter* wordt goed beveiligd. De vrouwen en kinderen die

⁵⁷

De leden van ENCATIP zijn: IRRRAG, GPI, CODUSOW, Idia Renaissance, NAWEG en NCWS.

hier worden opgevangen kunnen het centrum niet verlaten zolang zij daar verblijven.

Hoewel er geen harde eisen worden gesteld aan de maximale verblijfsduur van de slachtoffers, benadrukt NAPTIP dat in de *shelters* slechts *tijdelijke* opvang van slachtoffers van mensenhandel mogelijk is. Veel slachtoffers verblijven niet meer dan enkele dagen of weken in de *shelters*. NAPTIP geeft aan dat de maximum verblijfsduur in de praktijk zo'n drie maanden is. NAPTIP geeft aan dat de slachtoffers die in de *shelters* verblijven nooit zomaar op straat worden gezet. Zij hoeven de *shelter* pas te verlaten als er een passende oplossing voor hun situatie is gevonden, al dan niet na overleg met familieleden van betrokkene. Soms betekent dit dat het slachtoffer kan terugkeren naar de familie, in andere gevallen wordt het slachtoffer hervestigd, waarbij NAPTIP zorg draagt voor ondersteuning bij de re-integratie (training van beroepsvaardigheden, verstrekken van microkrediet, etc.)

In de *shelters* van NAPTIP worden vrouwen en meisjes opgevangen en jongens tot een jaar of twaalf. Hoewel dat tot nu toe niet is voorgekomen, kunnen eventueel ook oudere slachtoffers van het mannelijk geslacht worden opgevangen, separaat van de vrouwen en de kinderen onder twaalf jaar.

Indien de eigen *shelters* vol zijn, zal NAPTIP ngo's die over een shelter beschikken, kunnen verzoeken om opvang te bieden aan de slachtoffers van mensenhandel (na een *intake* bij NAPTIP). In de praktijk heeft deze situatie zich echter nog niet voorgedaan. De capaciteit van alle NAPTIP shelters werd gedurende de verslagperiode slechts ten dele benut. In de NAPTIP *shelters* zijn enige zeer eenvoudige medische voorzieningen aanwezig. In de *shelter* in Lagos werken twee verpleegkundigen. Er is geen dokter in dienst. Indien nodig kunnen slachtoffers met medische klachten worden doorverwezen naar een ziekenhuis in de buurt van het NAPTIP *shelter* in Lagos.

NAPTIP heeft ook de capaciteit om mannelijke slachtoffers van mensenhandel op te vangen. In de praktijk zijn alle mannen die tot nog toe zijn opgevangen minderjarige jongens die binnen Nigeria verhandeld zijn en gedwongen arbeid hebben verricht als huishoudelijke hulp of in de kleinschalige industrie. NAPTIP geeft zelf aan dat mannelijke slachtoffers van mensenhandel die in Europa in de prostitutie gewerkt hebben door NAPTIP als slachtoffers worden beschouwd en dat NAPTIP dus geen strafrechtelijke vervolging in zal stellen vanwege het feit dat de mannen (onder Nigeriaans recht strafbare) seksuele handelingen met mannen hebben verricht. Aangezien homoseksualiteit in het algemeen en homoseksuele prostitutie in het bijzonder in Nigeria zeer grote taboes zijn, geven andere bronnen aan dat het denkbaar is dat zij te maken krijgen met discriminatie, pesterijen of geweld van de kant van overheidsfunctionarissen. Ook kan niet geheel worden uitgesloten dat mannen en jongens die in Europa in de prostitutie hebben gewerkt

alsnog slachtoffer worden van strafrechtelijke vervolging op verdenking van het uitvoeren van homoseksuele handelingen.⁵⁸

6.4.2 Ngo shelters

Sinds 2002 beschikt *Women Trafficking and Child Labour Eradication Foundation* (WOTCLEF) in Abuja over een *shelter* voor slachtoffers van mensenhandel met een capaciteit van 30 bedden. WOTCLEF specialiseert zich in de opvang van minderjarigen. De meeste cliënten verblijven een paar weken of maanden in de *shelter*, hoewel er ook enkele personen zijn die reeds een paar jaar in de *shelter* wonen.

Committee for the Support of Dignity of Women (COSUDOW) beschikt sinds mei 2008 over een *shelter* in Benin City met een capaciteit van 18 bedden. De *shelter* is niet geschikt voor permanent verblijf; de maximale verblijfsduur is een paar maanden. Zowel jongens als meisjes en vrouwen kunnen van de opvangfaciliteiten gebruik maken. Ook personen die acuut gevaar lopen te worden verhandeld kunnen tijdelijk in de *shelter* worden opgevangen. In de periode mei – september 2008 hebben zeven personen kortere tijd in de *shelter* verbleven.

Tijdens de verslagperiode was *Women's Consortium of Nigeria* (WOCON), in samenwerking met andere NACTAL-leden, bezig met het opzetten van een *shelter* in Abekuta (Ogun State). Aan het einde van de verslagperiode was deze *shelter* nog niet operationeel.

Voor zover bekend zijn er in Lagos geen ngo's die opvangcentra runnen ten behoeve van de slachtoffers van mensenhandel.

Hoewel er verspreid over Nigeria enkele tientallen weeshuizen zijn (zie paragraaf 5.1), zijn veel weeshuizen in de praktijk nogal huiverig om minderjarige slachtoffers van mensenhandel op te nemen, zeker als zij in de prostitutie werkzaam zijn geweest. Zij zouden te zeer 'streetwise' zijn en een negatieve invloed kunnen hebben op de andere kinderen in het weeshuis.

Geen van de hierboven genoemde opvangcentra had gedurende de verslagperiode te maken met capaciteitsproblemen.

---

⁵⁸

Gedurende de verslagperiode zijn er in Nigeria diverse personen gearresteerd en gevangen gezet op verdenking van het uitvoeren van homoseksuele handelingen.

6.4.3 Re-integratie van slachtoffers

NAPTIP is verantwoordelijk voor de re-integratie van slachtoffers in de maatschappij. NAPTIP geeft aan dat het de voorkeur heeft te pogen de (veelal vrouwelijke) slachtoffers van mensenhandel te herenigen met hun familie, indien de omstandigheden dit toelaten. Wanneer NAPTIP zich over een slachtoffer ontfermt, kan de organisatie, indien betrokkene hiermee instemt, de familie opsporen om te kijken welke kansen er zijn om hem of haar te laten terugkeren naar de plaats van herkomst. Slachtoffers van mensenhandel dragen vaak een groot stigma met zich mee, vooral zij die in de prostitutie hebben gewerkt. Vanwege dit stigma zijn veel families in eerste instantie niet geneigd betrokkene terug te nemen. Ook speelt soms de angst voor mensenhandelaren of hun handlangers mee. NAPTIP probeert de familieleden te overtuigen dat ze betrokkene als slachtoffer moeten zien en niet als ‘prostitutee’ en dat het het beste is om haar terug te laten keren. Volgens NAPTIP lukt dit uiteindelijk in de meeste gevallen. Er zijn gedurende de verslagperiode geen gevallen bekend van slachtoffers van mensenhandel die, nadat zij door tussenkomst van NAPTIP met hun familie zijn herenigd, vervolgens te maken kregen met geweld van de kant van mensenhandelaren.

Indien de familie zelf actief betrokken was bij het verhandelen is het niet altijd mogelijk dat het slachtoffer naar de familie terugkeert. Als hereniging met de familie niet mogelijk blijkt of het slachtoffer per se niet terug wil naar de familie, dan probeert NAPTIP een oplossing op maat te vinden. Dat kan betekenen dat het slachtoffer met steun van NAPTIP of een ngo tijdelijk onderdak krijgt en dat men hem of haar aan een baantje probeert te helpen. NAPTIP geeft aan geen slachtoffers van mensenhandel op straat te zetten zonder dat ze ergens naar toe kunnen.

Ook de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) voert in nauwe samenwerking met NAPTIP re-integratieprogramma's uit ten behoeve van minderjarige en meerderjarige slachtoffers van mensenhandel die vrijwillig zijn teruggekeerd naar Nigeria.⁵⁹

In Nigeria zijn diverse ngo's actief (waaronder de eerder genoemde organisaties WOTCLEF, COSUDOW en WOCON) die ook psychosociale hulp verlenen aan slachtoffers van mensenhandel en ondersteuning kunnen bieden bij re-integratie. Volgens sommige bronnen zijn deze ngo's over het algemeen in een betere positie om assistentie te leveren dan NAPTIP. Enerzijds koesteren veel slachtoffers een groot wantrouwen tegen autoriteiten in het algemeen en voelen zij zich meer op

⁵⁹

www.iom.int, geraadpleegd op 31 oktober 2008

hun gemak bij niet-gouvernementele organisaties, anderzijds beschikken de ngo's vaak over jarenlange kennis en ervaring die NAPTIP nog ontbeert.

Overigens geven veel slachtoffers die door NAPTIP worden geregistreerd aan dat zij geen hulp willen. Zij verdwijnen buiten beeld en belanden in veel gevallen (opnieuw) in de prostitutie. Zij lopen tevens groot gevaar opnieuw verhandeld te worden.

Volgens diverse bronnen lopen slachtoffers van mensenhandel in de regel geen gevaar van mensenhandelaren indien hun zaak bij de autoriteiten (NAPTIP) bekend is. Bronnen melden dat mensenhandelaren er meestal voor waken om de aandacht op zich te vestigen door bedreigingen te uiten of geweld te gebruiken tegen slachtoffers die bij NAPTIP bekend zijn, juist ook omdat NAPTIP actief probeert om de mensensmokkelaars te vervolgen (zie ook paragraaf 6.6). Er zijn tijdens de verslagperiode enkele gevallen bekend van slachtoffers van mensenhandel die bij NAPTIP bekend waren die door mensenhandelaren bedreigd of geïntimideerd zijn⁶⁰, maar geen gevallen van slachtoffers die naar aanleiding van die bedreigingen met geweld te maken kregen.

6.4.4 Opvang van slachtoffers die terugkeren uit Europa

NAPTIP is bereid en in staat mee te werken aan de vrijwillige en gedwongen terugkeer van slachtoffers van mensenhandel die illegaal in Europa verblijven en terugkeren naar Nigeria. Om de terugkeer van deze slachtoffers te faciliteren heeft NAPTIP een *Memorandum of Understanding* getekend met het Verenigd Koninkrijk, Spanje, Italië en Benin. NAPTIP geeft aan in principe bereid te zijn ook met andere landen een dergelijke memorandum te tekenen. Ook is NAPTIP bereid om ad hoc basis mee te werken aan de terugkeer van illegale vreemdelingen die slachtoffer zijn van mensenhandel.

Indien slachtoffers van mensenhandel terugkeren naar Nigeria, stelt de organisatie de National Immigration Service (NIS) op de hoogte en stuurt een NAPTIP-medewerker naar één van de internationale luchthavens om het slachtoffer op te wachten, mits de autoriteiten van het Europese land de komst van betrokkene tijdig aanmelden. NAPTIP geeft aan dat niet alle Europese landen de terugkeer van slachtoffers van mensenhandel aan haar melden, of dat dit pas in een zeer laat stadium gebeurt (bijvoorbeeld als betrokkene reeds in het vliegtuig zit). NAPTIP geeft aan in dergelijke gevallen geen adequate diensten te kunnen verlenen. In dergelijke gevallen kan de organisatie niet de juiste opvang bieden, ook al omdat

⁶⁰

In de meeste gevallen ging het om slachtoffers die tegen de mensenhandelaars getuigden in een rechtzaak.

de meeste slachtoffers bij aankomst zullen zwijgen over hun verleden in de prostitutie en de wijze waarop zij naar Europa zijn vertrokken. Juist deze vrouwen lopen een groot risico opnieuw gerekruteerd te worden voor prostitutie in Europa.

Volgens de organisatie komt het geregeld voor dat NAPTIP lijsten opgestuurd krijgt, waar namen opstaan van terugkerende Nigerianen, zonder dat vermeld wordt of zij slachtoffer zijn van mensenhandel of niet. NAPTIP benadrukt dat het van belang is van tevoren te weten welke terugkerende Nigerianen slachtoffer van mensenhandel zijn geworden en welke niet. Illegale vreemdelingen die niet verhandeld zijn kunnen namelijk ook niet door NAPTIP opgevangen worden.

In de periode van 2004 tot en met 2007 heeft NAPTIP 1671 slachtoffers van mensenhandel geassisteerd, voor het overgrote deel personen die binnen Nigeria zijn verhandeld. In de periode van januari tot en met mei 2008 ging het om 442 slachtoffers. Van deze 442 slachtoffers was bijna driekwart minderjarig. Ruim drievijfde waren meisjes. Het ging voor het overgrote deel om kinderen die binnen Nigeria waren verhandeld.⁶¹ Volgens bronnen belandt slechts een zeer klein percentage van alle vrouwen die slachtoffer zijn geworden van mensenhandel, die in Europa in de prostitutie hebben gewerkt en die vrijwillig of gedwongen zijn teruggekeerd naar Nigeria in één van de NAPTIP-*shelters*. De meeste van deze vrouwen zouden er de voorkeur aan geven op straat te leven, waar een belangrijk deel in het onderhoud voorziet door zich opnieuw te prostitueren. Veel van deze naar Nigeria teruggekeerde slachtoffers gaan niet terug naar hun streek van herkomst (in de meeste gevallen Edo State) maar blijven in Lagos of in de hoofdstad Abuja hangen. Zij lopen een groot risico opnieuw gerekruteerd te worden voor de prostitutie in Europa.

6.5 Binnenlands vestigingsalternatief voor slachtoffers van mensenhandel

Bronnen geven aan dat slachtoffers van mensenhandel die geen onderdak kunnen vinden bij hun familie zich eventueel elders in het land kunnen vestigen. Hervestiging is echter alleen een optie indien het slachtoffer een duurzame inkomstenbron heeft, zodat hij of zij in het levensonderhoud kan voorzien. Bronnen geven aan dat hervestiging elders in Nigeria in de praktijk onmogelijk is indien betrokkene in de nieuwe woonplaats geen netwerk heeft van familieleden of personen met dezelfde regionale en etnische afkomst.

6.6 Vervolging van mensenhandelaars

In de *Trafficking in Persons (Prohibition) Law Enforcement Administration Act* uit 2003 is mensenhandel expliciet verboden. Mensenhandel wordt hierin

⁶¹

<http://www.naptip.gov.ng>, geraadpleegd op 7 oktober 2008

gedefinieerd als: “Alle handelingen verbonden aan de rekrutering, transport binnen of over de Nigeriaanse grenzen, aanschaf, verkoop, overdracht, ontvangst of herbergen van een persoon, waarbij sprake is van misleiding, dwang of schuldverbintenis met als doel de persoon al dan niet vrijwillig in (huishoudelijke, seksuele of reproductieve⁶²) slavernij, dwangarbeid of in slavernijachtige omstandigheden te plaatsen of te houden.”

De bovengenoemde wet vloeit voort uit het Palermo Protocol, dat Nigeria heeft medeondertekend, en heeft tevens de NAPTIP in het leven geroepen. NAPTIP heeft op grond van deze wet de bevoegdheid om arrestaties te verrichten, huiszoekingen uit te voeren en goederen in beslag te nemen. In de praktijk werkt NAPTIP hierbij nauw samen met de politie en migratiedienst. Zaken tegen mensenhandelaren dienen in de *High Courts* in de deelstaten of in het *Federal High Court*.

Volgens de wet kunnen geldboetes, gevangenisstraffen of een combinatie van beide worden opgelegd aan personen die schuldig bevonden zijn. Geldboetes kunnen variëren tussen N50.000⁶³ en N200.000⁶⁴, terwijl de gevangenisstraffen uiteen kunnen lopen van 12 maanden tot levenslang. Onder de *Trafficking in Persons (Prohibition) Law Enforcement Administration Act* kunnen Nigerianen die in het buitenland vervolgd zijn vanwege mensenhandel en aldaar hun straf reeds hebben uitgezeten, in Nigeria opnieuw gearresteerd worden en vervolgd worden vanwege het te schande maken van hun land in het buitenland.

In tegenstelling tot mensenhandel is mensensmokkel niet expliciet strafbaar gesteld. Dit betekent dat mensen die zich schuldig maken aan mensensmokkel voor andere misdrijven moeten worden vervolgd (b.v. het vervalsen van documenten).

Om aanhoudingen op verdenking van mensenhandel te kunnen verrichten is het voor NAPTIP niet nodig dat het slachtoffer aangifte heeft gedaan. Wel is het zo dat medewerking van het slachtoffer in de praktijk vaak onontbeerlijk is om de daders op te kunnen sporen en bewijs te verzamelen op grond waarvan de mensenhandelaren veroordeeld kunnen worden.

In de praktijk is het erg lastig om slachtoffers van mensenhandel ertoe te bewegen te getuigen tegen de veronderstelde daders. Enerzijds zijn veel vrouwen, met name indien ze hun ‘schuld’ nog niet hebben afbetaald, bang dat zij getroffen zullen

---

⁶² De Engelse term uit de definitie is ‘reproductive’, waarmee bedoeld wordt op de situatie waarin een vrouw gedwongen wordt om zwanger te worden en kinderen te baren.

⁶³ Ongeveer €339 (koers van 12 november 2008)

⁶⁴ Ongeveer €1357 (koers van 12 november 2008)

worden door een vloek van de *juju*-priester, anderzijds zijn slachtoffers bang dat ze problemen krijgen met (handlangers van) de daders.

Soms lukt het om de eed die de slachtoffers bij de *juju*-priester gezworen hebben 'te niet te doen'. In sommige gevallen betekent dit dat de *juju*-priester zelf wordt opgetrommeld om de eed in bijzijn van de slachtoffer te herroepen, in andere gevallen kan NAPTIP de *juju*-altaren overvallen om de persoonlijke voorwerpen van de meisjes (nagels, haren, etc.) terug te brengen naar de slachtoffers, waarmee de eed ook verbroken wordt. Beide strategieën zijn gedurende de verslagperiode door NAPTIP gebruikt om de eed te verbreken. Vervolgens waren de slachtoffers voldoende gerustgesteld om zonder angst tegen de mensenhandelaren te getuigen.

Het gebeurt geregeld dat slachtoffers die eerder besloten hadden om te getuigen in de rechtzaak tegen de mensenhandelaars, hun verklaring onder druk van deze criminelen aanpassen of zelfs geheel intrekken. Hierdoor is het volgens NAPTIP vaak erg lastig om de daders veroordeeld te krijgen.

Er zijn in Nigeria geen functionerende getuigenbeschermingsprogramma's van overheidswege. Wel is het zo dat slachtoffers die in een strafzaak getuigen (tijdelijk) bescherming kunnen vinden in de *shelters* van NAPTIP. Hoewel slachtoffers in principe hooguit enkele maanden in de *shelters* kunnen verblijven, geeft NAPTIP aan dat zij de vrouwen niet zomaar op straat zet, zeker niet zolang er sprake is van een dreiging. NAPTIP geeft aan dat zij, in overleg met het slachtoffer, zal proberen een duurzame oplossing te vinden (bijvoorbeeld hervestiging in een andere omgeving, in combinatie met ondersteuning bij re-integratie) indien de dreiging aanhoudt. NAPTIP geeft aan hier, mede vanwege het betrekkelijk geringe aantal zaken, nog weinig ervaring mee te hebben.

Op 19 november 2004 werd de eerste mensenhandelaar in Nigeria veroordeeld. Tot en met 2007 heeft NAPTIP 114 zaken onderzocht. In 62 zaken werd vervolging ingesteld, hetgeen leidde tot zeven veroordelingen. Een groot aantal zaken was nog onder de rechter.⁶⁵ Eind augustus 2008 waren er in totaal 35 Nigerianen wegens mensenhandel veroordeeld. De gevangenisstraffen die werden opgelegd varieerden van 12 maanden (voor poging tot mensenhandel) tot tien jaar gevangenisstraf.

NAPTIP werkt ook samen met opsporingsdiensten in Europa. Zo verrichtte de Nederlandse Recherche in nauwe samenwerking met de Nigeriaanse autoriteiten onderzoek in de operatie-Koolvis. Ook de Koninklijke Marechaussee deed onderzoek naar mensenhandel door Nigerianen onder de codenaam Kluivingsbos.

---

⁶⁵

US Department of State, Trafficking in Persons Report 2008, 4 juni 2008

Naar aanleiding van het onderzoek werden op 24 oktober 2007 tegelijkertijd 25 aanhoudingen verricht in Nederland, de Verenigde Staten, Nigeria, Engeland, België, Frankrijk, Italië, Ierland, Duitsland en Spanje.⁶⁶ De arrestanten werden onder meer verdacht van jarenlange handel in minderjarige asielzoekers.⁶⁷ Aan het einde van de verslagperiode was de rechtszaak tegen deze verdachten begonnen. Op 15 januari 2008 arresteerde de Italiaanse politie nog eens 51 verdachten, voornamelijk Nigerianen, die Nigeriaanse vrouwen vanuit Nederland elders in Europa in de prostitutie zouden hebben laten werken.⁶⁸

---

⁶⁶ Vrij Nederland, De Verdwenen risicomeisjes – Reconstructie, 24 mei 2008

⁶⁷ NRC Handelsblad, Verdachten mensenhandel asielzoekers staan terecht, 28 januari 2008

⁶⁸ NRC Handelsblad, Schaamhaar en nagels afstaan, dan naar bordeel - Nigeriaanse meisjes via Nederlands asiel in de prostitutie, 16 januari 2008

Literatuur

ACCORD, *Nigeria, Länderbericht August 2004*, augustus 2004

Amnesty International, Nigeria Annual Report 2007

Amnesty International, Nigeria, Rape – The Silent Weapon, 4 september 2007

The Nigeria CEDAW NGO Coalition Shadow Report, Submitted to the 41st Session of the United Nations Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women holding at the United Nations Plaza New York, between June 30 – July 18, 2008

Constitution of the Federal Republic of Nigeria, 1999

Dagblad De Limburger

De Gelderlander

The Guardian

International Peace Research Institute, Trafficking in Women from Nigeria to Europe, 1 juli 2005

IRIN News

Migration Policy Institute, Trafficking in Women from Nigeria to Europe, 1 juli 2005

NRC Handelsblad

Stepping Stones Nigeria, Supporting Victims of Witchcraft Abuse and Street Children in Nigeria, 2007

Sunday Independent (Ireland)

UNFPA, From the Statehouse to the Marketplace: Fighting FGM/C on All Fronts in Nigeria, 7 augustus 2007

UNICEF, Nigeria launches a national action plan for orphans and vulnerable children, 17 mei 2007

US Department of State, Nigeria Country Report on Human Rights Practices, 8 maart 2006.

US Department of State, Nigeria Country Report on Human Rights Practices, 11 maart 2008

US Department of State, International Religious Freedom Report 2008, 19 september 2008

US State Department, Trafficking in Persons Report 2008, 4 juni 2008

Voice of America

Vrij Nederland

Websites:

<http://www.afrol.com>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

<http://www.iom.int>

<http://www.projectalertnig.org>

Bijlagen

Bijlage I: Landkaart van Nigeria

Bron: Oxfam, 14 augustus 2003

Bijlage II: Lijst van afkortingen

CAT	<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i> (Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Onterende Behandeling of Bestrafing)
CCPR	<i>International Convention on Civil and Political Rights</i> (Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten Internationaal)
CEDAW	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i> (Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van Discriminatie van Vrouwen)
CERD	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i> (Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie)
CESCR	<i>Convention on Economic, Social and Cultural Rights</i> (Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten)
COSUDOW	Committee for the Support of Dignity of Women
CRC	<i>Convention on the Rights of the Child</i> (Verdrag inzake de Rechten van het Kind)
ENCATIP	Edo State NGO Coalition against Trafficking in Persons
FGM	<i>Female Genital Mutilation</i> (genitale verminking van vrouwen)
ILO	<i>International Labour Organisation</i> (Internationale Arbeidsorganisatie)
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
NACTAL	Network of Non-Governmental Organisations against Child Trafficking, Abuse and Labour
NAPTIP	National Agency for Prohibition of Traffic in Persons and Other Related Matters
NIS	National Immigration Service
PDP	People's Democratic Party
UNICEF	<i>United Nations Children Fund</i> (Kinderfonds van de Verenigde Naties)
WACOL	WomenAid Collective
WHO	<i>World Health Organization</i> (Wereldgezondheidsorganisatie)
WOCON	Women's Consortium of Nigeria
WOTCLEF	Women Trafficking and Child Labour Eradication Foundation